6th standard hindi notes - छठी कक्षा हिंदी की टिप्पणियाँ।

हिंदी वल्लरी - ಹಿಂದೀ ಬಳ್ಳಿ.

पाठ - 1. संरचक रेखाएं - ಅಕ್ಷರ ರಚಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಗೆರೆಗಳು.

अभ्यास

ನೋಡಿರಿ ಬರೆಯಿರಿ.

अध्यापन संकेत : बच्चों को अक्षरों की लिखावट से पूर्व संरचक रेखाओं का अभ्यास करवाएं।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಕ್ಷರಗಳ ಬರವಣಿಗೆಗಿಂತ ಮೊದಲು ಅಕ್ಷರಗಳ ಅವಯವ ಅಥವಾ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಬೇಕಾಗುವ ರೇಖೆಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿರಿ.

पाठ - 2. वर्णमाला - ವರ್ಣಮಾಲೆ

ಸ್ವರ & ವ್ಯಂಜನ

अध्यापन संकेत: सही ढंग से लिखना सिखाएँ। यह भी बताएँ कि शिरोरेखा अंत में लगाई जाती है।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಕಳಿಸಿರಿ. ಅಕ್ಷರ ಬರೆದ ನಂತರ ಶಿರೋರೇಖೆ ಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಸ್ವರಗಳ ಬರವಣಿಗೆಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿರಿ.

ವ್ಯಂಜನಗಳ ಬರವಣಿಗೆಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿರಿ.

वर्णमाला अभ्यास

ಸ್ವರಗಳಿಗೆ ಗೋಳ ಹಾಕಿರಿ.

अ आ इ ई उ ऊ ऋ ए ऐ ओ औ अं अः

ಬಿಟ್ಟ ಸ್ಥಳ ತುಂಬಿರಿ.

ख

ज

ट ड ण

थ ध

फ म

य व स त्र ज्ञ

रंग भरो : ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣ ತುಂಬಿರಿ.

अध्यापन संकेत बच्चों से इन अक्षरों के चमक कार्ड बनवाने।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ :: ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಈ ಅಕ್ಷರಗಳ ಚಮಕ ಕಾರ್ಡ್ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ ಮತ್ತು ಹೇಳಿರಿ.

ಅಕ್ಷರ ಬರೆಯಿರಿ.

पाठ - 3. पढो, समझो और लिखो - ಓದಿರಿ, ತಿಳಿಯಿರಿ ಮತ್ತು ಬರೆಯಿರಿ.

स्वर - ಸ್ವರಗಳು

	शब्दों का अर्थ	ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥ		
नमूना : -	अनार -	ದಾಳಿಂಬೆ	अमरूद -	ಪೇರಲ /ಸೀಬೆ
	आग -	ಬೆಂಕಿ	आम -	ಮಾವು
	इमली -	ಹುಣಸೆ ಹಣ್ಣು	इंजन -	ಇಂಜನ್
	ईंट -	ಇಟ್ಟಿಗೆ	ईख -	ಕಬ್ಬು
	उल्लू -	ಗೂಬೆ	उदय -	ಸೂರ್ಯೋದಯ
	ऊन -	ಉಲನ್	ऊंट -	ಒಂಟೆ
	ऋषभ -	ಎತ್ತು	ऋषि -	ಋಷಿ
	एडी -	ಹಿಂಬಡ	एकतारा -	ಕಿನ್ನರಿ
	ऐरावत -	ಐರಾವತ	ऐनक -	ಚಾಳೀಸ / ಚಸ್ಮ
	ओंठ -	ತುಟಿ	ओखली -	ಒರಳು / ಒಳ್ಳು
	औषध -	ಔಷಧ	औरत -	ಹೆಂಗಸು
	अंगूर -	ದ್ರಾಕ್ಷಿ	अंडा -	ತತ್ತಿ
	अः			

अध्यापन संकेत: बच्चों से स्वर एवं शब्द पढवाएँ तथा बिंदुओं को मिलाकर स्वर लिखवाएँ।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ :: ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಸ್ವರ & ಶಬ್ದ ಓದಿಸಿರಿ ಹಾಗೂ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಸ್ವರಗಳನ್ನು ಬರೆಸಿರಿ.

पढो, समझो और लिखो - ಓದಿರಿ, ತಿಳಿಯಿರಿ ಮತ್ತು ಬರೆಯಿರಿ.

व्यंजन - ವ್ಯಂಜನಗಳು

कबूतर -	ಪಾರಿವಾಳ	कलम -	ಪೆನ್ನು
खरगोश -	ಮೊಲ	खरल -	ಕಲಬತ್ತುಕಲ್ಲು

गठरी	-	ಗಂಟು	गमला	-	ಹೂಕುಂಡ
घड़ी	-	ಗಡಿಯಾರ	घर	-	ಮನೆ
ङ -					
चम्मच	-	ಚಮಚ	चरखा	-	ಚರಕ
छतरी	-	ಛತ್ರಿ / ಕೊಡೆ	छडी	-	ಕೋಲು
जंगल	-	ಅಡವಿ	जहाज़	-	ಹಡಗು
झूला	-	ಜೋಕಾಲಿ	झंडा	-	ಧ್ವಜ / ಬಾವುಟ
ञ -					
टोकरी	-	ಬುಟ್ಟಿ / ಗಂಪೆ	टमाटर	-	ಟಮೋಟ
ठठेरा	-	ಕಂಚುಗಾರ	ठप्पा	-	ಮೊಹರು / ಸೀಲು
डिब्बा	-	ಡಬ್ಬಿ	डमरू	-	ಡಮರು
ढक्कन	-	ಮುಚ್ಚಳ	ढाल	-	ವರೆ / ಅಡ್ಡಣ
ण -					
तलवार	-	ಖಡ್ಗ	तराजू	-	ತಕ್ಕಡಿ
थाली	-	ತಟ್ಟೆ	थैली	-	ಚೀಲ
दरवाजा	-	ಬಾಗಿಲು	दिया	-	ದೀಪ
धनुष	-	ಬಿಲ್ಲು	धन	-	ಧನ / ಸಂಪತ್ತು
नयन	-	ಕಣ್ಣು	नल	-	ನಳ
पतंग	-	ಗಾಳಿಪಟ	पपीता	-	ಪಪಾಯ / ಪರಂಗಿ ಹಣ್ಣು
फूल	-	ಹೂವು	फल	-	ಹಣ್ಣು
बतख	-	ಬಾತುಕೋಳಿ	बकरी	-	ಆಡು / ಮೇಕೆ
भालू	-	ಕರಡಿ	भवन	-	ಭವನ / ಕಟ್ಟಡ
मछली	-	ಮೀನು	मटर	-	ಬಟಾಣಿ
यती	-	ಸಂತ	यज्ञ	-	ಯಜ್ಞ
राखी	-	ರಾಖೀ	रथ	-	ರಥ
लडका	-	ಹುಡುಗ	लड्डू	-	ಲಾಡು
वीणा	-	ವೀಣೆ	वट	-	ಆಲದಮರ
शहनाई	-	ಸನಾದಿ	शलगम	-	ಬೀಟರೂಟಗಡ್ಡೆ

षटकोण - ಷಟ್ಕೋಣ | षट्दल - ಆರುದಳದ

सपेरा - ಹಾವಾಡಿಗ | सड़क - ರಸ್ತೆ

हथौड़ा - ಸುತ್ತಿಗೆ | हल - ನೇಗಿಲು / ಉಪಾಯ

क्षत्रिय - ಕ್ಷತ್ರಿಯ | क्षितिज - ಬಾನಂಚು /ಆಕಾಶದ ಕೊನೆ

त्रिशूल - ತ್ರಿಶೂಲ | त्रिकोण - ತ್ರಿಕೋನ

विज्ञान - ವಿಜ್ಞಾನ | ज्ञानेश्वर - ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ ಒಬ್ಬ ಸಂತ

श्रवण कुमार - ಶ್ರವಣ ಕುಮಾರ | श्रमिक - ಶ್ರಮಪಡುವವ

अध्यापन संकेत बच्चों से व्यंजन तथा शब्द पढवाएँ और बिंदुओं को जोडकर व्यंजन लिखवाएँ।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಮಕ್ಕಳಿಂದ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಮತ್ತು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಓದಿಸಿರಿ ಮತ್ತು ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

पाठ - 4. स्वर और उनकी मात्राएँ - ಸ್ವರ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮಾತ್ರೆ

पडो और समझो - ಓದಿರಿ ಮತ್ತು ತಿಳಿಯಿರಿ.

पृष्ठ - 35, - आ -

नमूना : - कान - ಕಿವಿ | नाव - ಹಡಗು

गाजर - ಗಜ್ಜರಿ | **नाक** - ಮೂಗು

काम - ಕೆಲಸ | घास - ಹುಲ್ಲು

गाय - ಆಕಳು | आम - ಮಾವು

मानव - ಮನುಷ್ಯ | बादल - ಮೋಡ

कागज - ಕಾಗದ | काजल - ಕಾಡಿಗೆ

चार - ನಾಲ್ಕು | सात - ಏಳು

छाल - ತೊಗಟೆ | चाय - ಚಹಾ

चावल - ಅಕ್ಕಿ | चादर - ಚದ್ದರ / ಪಾವಡ

बालक - ಹುಡುಗ | जानवर - ಪ್ರಾಣಿ

बाल - ಕೂದಲು | पालक - ಪೋಷಕರು

जाल - ಬಲೆ | पाठशाला - ಪಾಠಶಾಲೆ

पृष्ठ - 36 - इ -

किताब -	ಪುಸ್ತಕ	किसान -	ರೈತ
गिटार -	ಗಿಟಾರ್	हिरन -	ಜಿಂಕೆ
दिन -	ದಿನ	चित्र -	ಚಿತ್ರ
तिल -	ಎಳ್ಳು	निधि -	ನಿಧಿ
सितार -	ಸಿತಾರ್	विमान -	ವಿಮಾನ
लिफाफा -	ಲಕೋಟೆ	पिलाना -	ಕುಡಿಯುವುದು
शिला -	ಕಲ್ಲು / ಶಿಲೆ	मित्र -	ಗೆಳೆಯ / ಗೆಳತಿ
सिर -	ತಲೆ	पिता -	ತಂದೆ
विज्ञान -	ವಿಜ್ಞಾನ	गिलास -	ಲೋಟ
खिलाना -	ತಿನ್ನಿಸುವುದು /ಆಡಿಸುವುದು	चिमटा -	ಇಕ್ಕಳ / ಚಿಮುಟಗಿ
दिल -	ಹೃದಯ	टिकट -	ಚೀಟಿ
किला -	ಕೋಟೆ / ದುರ್ಗ	जिगर -	ಬುಕ್ಕೆ

पृष्ठ – 37 - ई -

चील -	ಹದ್ದು	खीरा -	ಸೌತೆಕಾಯಿ
बीन -	ಪುಂಗಿ / ಆಯು	सीढ़ी -	ಏಣಿ
पीला -	ಹಳದಿ	नीला -	ನೀಲಿ
सीटी -	ಶಿಳ್ಳೆ	दीदी -	ಅಕ್ಕ
गीदड़ -	ನರಿ	दीवार -	ಗೋಡೆ
जीवन -	ಜೀವನ	पीपल -	ಅರಳಿ ಮರ
कीड़ा -	ಹುಳ	गीत -	ಹಾಡು
गीली -	ತೇವ	जीजी -	ಸೋದರ ಸೊಸೆ
बीमार -	ಅನಾರೋಗ್ಯ	तीतर -	ಪಕ್ಷಿ
कीचड़ -	ಕೆಸರು	छीलना -	ಕೆತ್ತು / ಸುಲಿಯುವುದು
बीस -	ಇಪ್ಪತ್ತು	दीपक -	ದೀಪ
लीची -	ಲಿಚ್ಚಿ ಹಣ್ಣು	ठीकरा -	ಸೀಳುತುಂಡು

पृष्ठ – 38 - उ -

गुलाब -	ಗುಲಾಬಿ	पुलिस -	ಪೋಲಿಸ್
गुडिया -	ಗೊಂಬೆ	कुरता -	ಜುಬ್ಬ

मुनि -	ಸಂತ	पुल -	ಸೇತುವೆ
खुल -	ತೆರೆ / ಬಿಚ್ಚು	खुशी -	ಸಂತೋಷ
कुटिया -	ಗುಡಿಸಲು	कुशल -	ಪ್ರವೀಣ
तुरंग -	ತುರಂಗ	कुमार -	ಕುವರ
सुधा -	ಅಮೃತ	सुन -	ಆಲಿಸು
पुत्र -	ಮಗ	चुप -	ಸುಮ್ಮನೆ / ಶಾಂತ
सुनार -	ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ	तुलसी -	ತುಳಸಿ
लुहार -	ಕಮ್ಮಾರ	दुकान -	ಅಂಗಡಿ
चुन -	ಆರಿಸು	तुराई -	ಹೀರೇಕಾಯಿ
बुन -	ನೇಯು / ಹೆಣೆ	तुषार -	ಹಿಮ

पृष्ठ – 39 - ऊ -

दूध -	ಹಾಲು	चूहा -	ಇಲಿ
मूली -	ಮೂಲಂಗಿ	चूडी -	ಬಳೆ
झूला -	ತೊಟ್ಟಿಲು /ಜೋಕಾಲಿ	दूध -	ಹಾಲು
पूजा -	ಪೂಜೆ	धूप -	ಬಿಸಿಲು
सूरज -	ಸೂರ್ಯ	नूतन -	ನೂತನ
खूबसूरत	- ಸುಂದರ	धूमधाम -	ವಿಜೃಂಭಣೆ
जूता -	ಬೂಟು	धूल -	ಧೂಳು
चूना -	ಸುಣ್ಣ /ಮುಟ್ಟುವುದು	भूख -	ಹಸಿವು
सूरत -	ಮುಖ	तूणीर -	ಪೊದೆ
दूधवाला -	ಹಾಲಿನವ	सूझबूझ -	ತೋಚುವಿಕೆ

पृष्ठ - 40 - ऋ -

वृक्ष -	ಮರ	नृप -	ರಾಜ
मृग -	ಜಿಂಕೆ	गृह -	ಗೃಹ / ಮನೆ
तृण -	ತೃಣ / ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿ	पृष्ठ -	ಪುಟ
मृदु -	ಕೋಮಲ	कृष्ण -	ಕೃಷ್ಣ
कृषक -	ರೈತ	अमृत -	ಅಮೃತ
कृपाण -	ಕತ್ತಿ	कृपण -	ಲೋಭಿ /ಜಿಪುಣ

घृणा -	ತಿರಸ್ಕಾರ	वृथा -	ತೊಟ್ಟು / ಹನಿ ಹನಿಯಾಗಿಬೀಳು
दृग -	ದೃಗು	नृप -	ರಾಜ
पृथक -	ವಿಭಿನ್ನ	हृदय -	ಹೃದಯ
मृणाल -	ಮೃಣಾಲ	सृजन -	ಸೃಜನ

पृष्ठ – 41 - ए -

केला -	ಬಾಳೆ ಹಣ್ಣು	पेड -	ಮರ
सेब -	ಸೇಬು ಹಣ್ಣು	शेर -	ಸಿಂಹ
रेल -	ರೈಲು	मेला -	ಜಾತ್ರೆ
खेत -	ಹೊಲ	बेल -	ಬಳ್ಳಿ
सपेरा -	ಹಾವಾಡಿಗ	नेवला -	ಮುಂಗುಸಿ
केतली -	ಚಹಾಮಗ್	चेतक -	ಕುದುರೆ
खेल -	ಆಟ	देश -	ದೇಶ
रेत -	ಉಸುಕು	जेब -	ಬಕ್ಕಣ / ಕಿಸೆ
खेलना -	ಆಡುವುದು	जेवर -	ಆಭರಣ
फेफडा -	ಶ್ವಾಸಕೋಶ	लेखक -	ಲೇಖಕ

पृष्ठ – 42 - ऐ -

तैराक -	ಈಜುವುದು	पैसा -	ಪೈಸೆ
पैर -	ಕಾಲು	थैला -	ಚೀಲ
गैया -	ಹಸು / ಆಕಳು	बैल -	ಎತ್ತು
मैना -	ಗೊರವಂಕ ಹಕ್ಕಿ	सैर -	ಸಂಚಾರ
मैदान -	ಮೈದಾನ	बैसाखी -	ಊರುಗೋಲು
कैलाश -	ಕೈಲಾಸ	मैसूर -	ಮೈಸೂರು
वैर -	ದ್ವೇಷ	भैया -	ಸಹೋದರ
बैठ -	ಕೂಡು	चैन -	ಆರಾಮ
पैदल -	ಕಾಲ್ನಡಿಗೆ	बैठक -	ಸಭೆ
वैशाली -	ವೈಶಾಲಿ	बैलगाड़ी -	ಎತ್ತಿನಬಂಡಿ

पृष्ठ– 43 - ओ -

मोर -	ನವಿಲು	तोता -	ಗಿಳಿ

गोभी	-	ಕೋಸುಗಡ್ಡೆ	मोती	-	ಮುತ್ತು
लोग	-	ಜನರು	छोटा	-	ಚಿಕ್ಕ
गोल	-	ಗೋಲಾಕಾರ	रोक	-	ತಡೆ
भोजन	-	ಊಟ	बोतल	-	ಬಾಟಲಿ
ओखली	-	ಒರಳು	ओढनी	-	ಹೊದಿಕೆ / ನಿಚೋಲ
लोभी	-	ಜಿಪುಣ	रोटी	-	ರೊಟ್ಟಿ
सोच	-	ಆಲೋಚಿಸು	धोती	-	ಧೋತ್ರ
टोकरी	-	ಬುಟ್ಟಿ	पोटली	-	ಮುಡುಪು / ಪೊಟ್ಟಣ
ढोलक	-	ನಗಾರಿ	मोरनी	-	ಹೆಣ್ಣು ನವಿಲು

पृष्ठ– 44 - औ -

पौधा	-	ಸಸಿ	लौकी	-	ಸೋರೇಕಾಯಿ
औजार	-	ಅಸ್ತ್ರ / ಆಯುಧ	फौवारा	-	ನೀರಿನ ಕಾರಂಜಿ
नौ	-	ಒಂಬತ್ತು	सौ	-	ನೂರು
नौका	-	ನೌಕೆ	कौन	-	ಯಾರು
औलाद	-	ಸಂತಾನ	औरत	-	ಹೆಂಗಸು
गौतम	-	ಗೌತಮ	दौलत	-	ಆಸ್ತಿ
सौदा	-	ಚೌಕಶಿ	मौसी	-	ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ
कौआ	-	ಕಾಗೆ	चौथा	-	ನಾಲ್ಕನೆಯ
मौसम	-	ಹವಾಮಾನ	औषध	-	ಔಷಧ
तौलिया	-	ಟವಾಲು	चौकीदार	-	ಪಹರೆಯವ

अध्यापन संकेत: बच्चों को स्वरों की मात्राओं की सही जानकारी दें।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸ್ವರಗಳ ಮಾತ್ರೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡಿರಿ.

पृष्ठ - 45 - अनुस्वार - अं -

घंटा	-	ಗಂಟೆ / ಘಂಟೆ	डंडा	-	ಕೋಲು
शंख	-	ಶಂಖು	पंख	-	ರೆಕ್ಕೆ
हंस	-	ಹಂಸ	झंडा	-	ಧ್ವಜ / ಬಾವುಟ
अंडा	-	ತತ್ತಿ	संत	-	ಸಂತ
अंगूर	-	ದ್ರಾಕ್ಷಿ	अंदर	-	ಒಳಗೆ

अंतर	-	ಅಂತರ	मंदिर	-	ದೇವಾಲಯ
खंभा	-	ಕಂಭ	चंदा	-	ವಂತಿಗೆ / ಪಟ್ಟಿ
संग	-	ಕಲ್ಲು / ಸಂಗತಿ	ठंड	-	ಚಳಿ / ತಂಪು
बंदर	-	ಕೋತಿ	सुंदर	-	ಚಂದ / ಅಂದವಾದ
चंपक	-	ಸಂಪಿಗೆ	मंजन	-	ಮಂಜನ / ಹಲ್ಲುಪುಡಿ

पृष्ठ - 46 - अनुनासिक - चंद्र बिंदु - ँ

अँगूठी	-	ಉಂಗುರ	दाँत	-	ಹಲ್ಲು
पाँच	-	ಐದು	साँप	-	ಹಾವು
आँधी	-	ಬಿರುಗಾಳಿ	बूँद	-	ಹನಿ
बाँट	-	ಹಂಚು	चाँद	-	ಚಂದ್ರ
आँवला	-	ನೆಲ್ಲೀಕಾಯ	उँगली	-	ಬೆರಳು
आँगन	-	ಅಂಗಳ	कँटीली	-	ಮುಳ್ಳಿನ
सूँड	-	ಸೊಂಡಿಲು / ಟೊಂಗೆ	टाँग	-	ನೇಲಿಸು / ತೂಗು ಹಾಕು
आँख	-	ಕಣ್ಣು	पूँछ	-	ಬಾಲ
आँचल	-	ಸೆರಗು	बाँसुरी	-	ಕೊಳಲು
ढूँढना	-	ಹುಡುಕುವುದು	तितलियाँ	-	ಚಿಟ್ಟೆಗಳು / ಪಾತರಗಿತ್ತಿಗಳು

अध्यापन संकेत: बच्चों को अनुस्वार (ं) और अनुनासिक (ँ) का अंतर समझाएँ।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅನುಸ್ವಾರ (ं) ಮತ್ತು ಅನುನಾಸಿಕ (ँ) ಗಳ ಅಂತರ ತಿಳಿಸಿರಿ.

पृष्ठ - 47 - विसर्ग (:) का प्रयोग

प्रातः	-	ಬೆಳಗಿನ	छः	-	ಆರು
अतः	-	ಆದ್ದರಿಂದ	नमः	-	ನಮಃ
अंततः	-	ಅಂತಿಮವಾಗಿ	शनैः	-	ಕ್ರಮೇಣ
संभवतः	-	ಬಹುಶಃ	दुःख	-	ದುಃಖ
पुनः	-	ಮತ್ತೆ	प्रायः	-	ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ
क्रमशः	-	ಕ್ರಮವಾಗಿ	मूलतः	-	ಮೂಲತಃ
निःशुल्क	-	ಉಚಿತ	निःस्वार्थ	-	ನಿಸ್ವಾರ್ಥ

अध्यापन संकेत: इसी प्रकार के कुछ अन्य विसर्गयुक्त शब्दों का अभ्यास करवाएँ।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಇದೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಕೆಲವು ಬೇರೆ - ಬೇರೆ ವಿಸರ್ಗಯುಕ್ತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿರಿ.

पृष्ठ – 48 - बारहखडी :-

ग	-	ग	गा	गि	गी	गु	गू	गृ	गे	गै	गो	गौ	गं	गः
ज	-	ज	जा	जि	जी	जु	जू	जृ	जे	जै	जो	जौ	जं	जः
त	-	त	ता	ति	ती	तु	तू	तृ	ते	तै	तो	तौ	तं	तः
न	-	न	ना	नि	नी	नु	नू	नृ	ने	नै	नो	नौ	नं	नः
प	-	प	पा	पि	पी	पु	पू	पृ	पे	पै	पो	पौ	पं	पः
ब	-	ब	बा	बि	बी	बु	बू	बृ	बे	बै	बो	बौ	बं	बः
ल	-	ल	ला	लि	ली	लु	लू	लृ	ले	लै	लो	लौ	लं	लः
स	-	स	सा	सि	सी	सु	सू	सृ	से	सै	सो	सौ	सं	सः
ह	-	ह	हा	हि	ही	हु	हू	हृ	हे	है	हो	हौ	हं	हः
द	-	द	दा	दि	दी	दु	दू	दृ	दे	दै	दो	दौ	दं	दः

पृष्ठ – 49 - टिप्पणी :-

1) 'ಅ' ಸ್ವರವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಂಜನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದೆ. 'ಅ' ಸ್ವರದ ಮಾತ್ರಾ ಚಿಹ್ನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಅ ' ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಾ ಸ್ವರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರಾ ಚಿಹ್ನೆ ಇದೆ.

2) ' ಋ' ಸ್ವರದ ಮಾತ್ರಾ ಚಿಹ್ನೆ ಬಾರಾಖಡಿಯಲ್ಲಿ ट, ठ, ड, ढ, र, क्ष, त्र, ज्ञ ಮುಂತಾದ ವರ್ಣಗಳಿಗೆ ಕೂಡುವದಿಲ್ಲ.

3) ' र' ದ ಜೊತೆಗೆ 'ಉ ', 'ಊ ' ದ ಮಾತ್ರಾ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಕೆಳಗೆ ಕೂಡುವ ಬದಲು ಮುಂದೆ ಕೂಡುತ್ತವೆ.

ಉದಾ : 'रु ',' रू '

पृष्ठ - 50

अभ्यास

I. शब्द बनाओ :

कागज-ಕಾಗದ , बालक-ಹುಡುಗ , विमान-ವಿಮಾನ , दीपक- ದೀಪ , तुलसी- ತುಳಸಿ ,

सूरज - ಸೂರ್ಯ , कृषक- ರೈತ , नेवला- ಮುಂಗುಸಿ , मैदान - ಆಟದ ಅಂಗಳ ,

भोजन- ಊಟ , गौतम- ಗೌತಮ , अंगूर- ದ್ರಾಕ್ಷಿ , उँगली- ಬೆರಳು , पुनः - ಮತ್ತೆ

पृष्ठ - 51. और 52 .

II. चित्र देखकर उसके नाम बताओ :

बालक - ಹುಡುಗ, चिमटा - ಇಕ್ಕಳ, पुलिस - ಆರಕ್ಷಕ, सूरज - ಸೂರ್ಯ, मृग - ಪ್ರಾಣಿ,

रेल - ರೈಲು, छः - ಆರು, तैरना - ಈಜುವುದು, ओखली - ಒರಳು, हंस - ಹಂಸ ಪಕ್ಷಿ,

ईख - ಕಬ್ಬು, विमान - ವಿಮಾನ, अंगूर - ದ್ರಾಕ್ಷಿ, कौआ - ಕಾಗೆ.

पाठ – 5 - ' र' की मात्राएँ

: रेफ (ृ)

पढो और समझो ಓದಿರಿ ಮತ್ತು ತಿಳಿಯಿರಿ.

सूर्य - ಸೂರ್ಯ, सर्प - ಸರ್ಪ

कर्म - ಕಾಯಕ, मर्म-ರಹಸ್ಯ, कार्य- ಕಾರ್ಯ, मार्ग- ದಾರಿ, व्यर्थ-ವ್ಯರ್ಥ, तर्क - ತರ್ಕ

खर्च - ಖರ್ಚು, दर्शन- ದರ್ಶನ, आदर्श - ಆದರ್ಶ, धार्मिक - ಧಾರ್ಮಿಕ, दर्पण - ಕನ್ನಡಿ, अर्जुन - ಅರ್ಜುನ

गर्व - ಅಭಿಮಾನ, पर्ण - ಎಲೆ, पर्वत - ಗುಡ್ಡ, धैर्य - ಧೈರ್ಯ, सर्ग - ಕಾಂಡ, वर्तनी - ಅಕ್ಷರ ವಿನ್ಯಾಸ

व्यर्थ में खर्च मत करो। ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಡಿ.

मार्ग पर कचरा मत फेंको। ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಸ ಎಸೆಯಬೇಡಿ.

सर्प पेड पर चढ़ गया। ಸರ್ಪವು ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಏರಿತು.

आदर्श और दर्शन दोनों भाई हैं। ಆದರ್ಶ ಮತ್ತು ದರ್ಶನ ಇಬ್ಬರೂ ಸಹೋದರರಿದ್ದಾರೆ.

(ii) पदेन (्)

सम्राट - ರಾಜ वज्र - ವಜ್ರ

क्रम - ಕ್ರಮವಾಗಿ, भ्रम - ಭ್ರಮೆ, प्रेम - ಪ್ರೇಮ, चक्र - ಗಾಲಿ, उम्र - ವಯಸ್ಸು, सब्र - ತಾಳ್ಮೆ

प्रथम- ಪ್ರಥಮ, प्रसार - ಪ್ರಸಾರ, प्रसाद - ಪ್ರಸಾದ, प्रकट - ಪ್ರಕಟ, प्रकाश - ಪ್ರಕಾಶ, प्रयोग - ಪ್ರಯೋಗ

प्रणाम - ನಮಸ್ಕಾರ, प्रकार - ಪ್ರಕಾರ, प्रभाव - ಪ್ರಭಾವ, प्रवीण - ಪ್ರವೀಣ, प्रमोद - ಪ್ರಮೋದ

बडों को प्रणाम करो। = ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸು.

मित्रों के साथ प्रेम से बात करो। = ಮಿತ್ರ ರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೇಮ ದಿಂದ ಮಾತನಾಡು.

कक्षा में क्रम से बैठो। = ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೋ.

वज्र बहुत महंगा होता है। = ವಜ್ರ ಬಹಳ ದುಬಾರಿ ಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

(iii) पदेन (्)

ट्रक - ಲಾರಿ, ड्रम - ಡೊಳ್ಳು ,ट्रेन – ಉಗಿಬಂಡಿ / ರೈಲು , ड्राइवर - ಚಾಲಕ , मेट्रो – ನಗರದ ನೆಲದಡಿಯ ರೈಲು ,

ड्रामा - ನಾಟಕ , उष्ट्र – ಎತ್ತರದ ಮಂಚ , राष्ट्र - ದೇಶ , दंष्ट्र - ದಂಷ್ಟ್ರ ,

मैं ट्रेन से मैसूर जाता हूँ। - ನಾನು ಉಗಿಬಂಡಿಯಿಂದ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

राघव ड्रम बजाता है। - ರಾಘವ ಡೊಳ್ಳು ಬಾರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ट्रक में सामान भरा हुआ है। - ಲಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನುಗಳು ತುಂಬಿವೆ.

राष्ट्र की सेवा करो। - ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ.

सुकन्या ने आज ड्रामा देखा। - ಸುಕನ್ಯಾಳು ಇಂದು ನಾಟಕ ನೋಡಿದಳು.

सूचना : अन्य भाषाओं से हिन्दी में आगत शब्दों के लिए साधारणतया 'पदेन' चिह्न का प्रयोग किया जाता है।

ಸೂಚನೆ : ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಬರುವ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ (ಪದೇನ) ವ್ಯಂಜನ ಚಿಹ್ನೆಯ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

अभ्यास

1. प्रार्थना - ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, राष्ट्र - ರಾಷ್ಟ್ರ, शुक्रवार – ಶುಕ್ರವಾರ कर्म - ಕರ್ಮ

2. सूय - सूर्य, काय - कार्य, सप - सर्प, अजुन - अर्जुन

3. पेम - प्रेम, कम - क्रम, पथम - प्रथम, पसाद - प्रसाद, टक - ट्रक, टेन - ट्रेन, मेटो - मेट्रो, डाइवर - ड्राइवर

4. अ) ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರೇಮ ಒಂದು ಆದರ್ಶ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿದೆ.

आ) ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವದನ್ನು ಕಲಿಯಿರಿ.

इ)ಮೆಟ್ರೊ ಒಂದು ಉಪಯೋಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ /ಆವಿಷ್ಕಾರ ಆಗಿದೆ.

ई) ಸಹಿಸುವಿಕೆ/ಪ್ರತೀಕ್ಷೆ ಯ ಫಲ ಸಿಹಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

अध्यापन संकेत: बच्चों को रेफ ( ) तथा पदेन ( ) वाले कुछ और शब्दों की जानकारी दें।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಕಾವತ್ತು ಮತ್ತು ರ ವಸ್ತುಗಳ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡಿ.

पाठ - 6 - संयुक्ताक्षर - ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳು.

रक्षक - ರಕ್ಷಕ, क्षत्रिय - ಕ್ಷತ್ರಿಯ, कक्षा - ತರಗತಿ, पत्र - ಪತ್ರ, त्रिशूल - ತ್ರಿಶೂಲ, नेत्र - ನೇತ್ರ, यज्ञ - ಯಜ್ಞ, विज्ञान - ವಿಜ್ಞಾನ, ज्ञान - ಜ್ಞಾನ, श्रवणकुमार - ಶ್ರವಣಕುಮಾರ, श्रमिक - ಶ್ರಮಿಕ, परिश्रम - ಪರಿಶ್ರಮ.

पृष्ठ -58 - 59 पढो और समझो ಓದಿರಿ ಮತ್ತು ತಿಳಿಯಿರಿ.

मक्का - ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ, भक्त - ಭಕ್ತ, सख्त - ಗಟ್ಟಿ, ग्वाला - ಗೊಲ್ಲ, सच्चा - ಸತ್ಯವಾನ, ज्यादा - ಹೆಚ್ಚು, पत्थर - ಕಲ್ಲು, सत्य - ಸತ್ಯ, पत्ता - ಎಲೆ, पृथ्वी - ಭೂಮಿ, चश्मा - ಕನ್ನಡಕ / ಚಾಳೀಸು, अन्न - ಅನ್ನ, शब्द - ಶಬ್ದ, सभ्य - ಸಭ್ಯ, बिल्ली - ಬೆಕ್ಕು, रस्सी - ಹಗ್ಗ, पुष्प - ಪುಷ್ಪ, लट्टू - ಬಗರಿ, लट्ठा - ಕೊರಡು / ಲಾಠಿ, लड्डू - ಲಾಡು, विद्या - ವಿದ್ಯಾ, द्वार - ಬಾಗಿಲು, युद्ध - ಕದನ, चिह्न - ಚಿಹ್ನೆ, ड्रम - ಡೊಳ್ಳು, ट्रक - ಲಾರಿ, ह्रास - ಅವನತಿ, श्रीमान - ಶ್ರೀಮಾನ.

अध्यापन संकेत: संयुक्ताक्षरों का उच्चारण करवाएँ।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿರಿ.

पाठ - 7 गिनती (1 से 20 तक) ಎಣಿಕೆ (1 ರಿಂದ 20 ರ ವರೆಗೆ)

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಂಖ್ಯೆ	ಹಿಂದಿ ಸಂಖ್ಯೆ	ಹಿಂದಿ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ	ಸಂಖ್ಯೆ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ	ಸಂಖ್ಯೆ ಅರ್ಥ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ
1	१	एक	ಏಕ್	ಒಂದು
2	२	दो	ದೊ	ಎರಡು
3	३	तीन	ತೀನ್	ಮೂರು
4	४	चार	ಚಾರ್	ನಾಲ್ಕು
5	५	पाँच	ಪಾಂಚ್	ಐದು
6	६	छः	ಛಃ	ಆರು
7	७	सात	ಸಾತ್	ಏಳು
8	८	आठ	ಆಠ್	ಎಂಟು
9	९	नौ	ನೌ	ಒಂಬತ್ತು
10	१०	दस	ದಸ್	ಹತ್ತು
11	११	ग्यारह	ಗ್ಯಾರಹ	ಹನ್ನೊಂದು
12	१२	बारह	ಬಾರಹ	ಹನ್ನೆರಡು
13	१३	तेरह	ತೇರಹ	ಹದಿಮೂರು
14	१४	चौदह	ಚೌದಹ	ಹದಿನಾಲ್ಕು
15	१५	पन्द्रह	ಪಂದ್ರಹ	ಹದಿನೈದು
16	१६	सोलह	ಸೋಲಹ	ಹದಿನಾರು
17	१७	सत्रह	ಸತ್ರಹ	ಹದಿನೇಳು
18	१८	अठारह	ಅಠಾರಹ	ಹದಿನೆಂಟು
19	१९	उन्नीस	ಉನ್ನೀಸ್	ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು
20	२०	बीस	ಬೀಸ್	ಇಪ್ಪತ್ತು

अभ्यास

1) एक - **1-१,** सात - **7-७,** ग्यारह - **11-११** **2) 3-३**-तीन, **5-५**- पाँच, **13-१३**- तेरह

3) 9-९- नौ, **14-१४**- चौदह, **17-१७**- सत्रह, **15-१५**- पंद्रह, **19-१९**- उन्नीस

4)

अंग्रेजी अंक	हिंदी अंक	शब्दों में
1	१	एक
10	१०	दस
17	१७	सत्रह
15	१५	पन्द्रह
7	७	सात
3	३	तीन
12	१२	बारह
19	१९	उन्नीस
10	१०	दस
9	९	नौ
5	५	पाँच
4	४	चार
16	१६	सोलह
11	११	ग्यारह
20	२०	बीस
6	६	छः
18	१८	अठारह
14	१४	चौदह
8	८	आठ
20	२०	बीस
13	१३	तेरह
2	२	दो

अध्यापन संकेत: बच्चों को 1से 20 तक सीधी तथा उल्टी गिनती करने तथा लिखने का अभ्यास करवाएँ।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 1ರಿಂದ 20 ರ ವರೆಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮತ್ತು ವಿರೋಧವಾಗಿ ಎಣಿಸುವ ಮತ್ತು ಬರೆಯುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿರಿ.

पाठ - 8 - मैं -ನಾನು, हम - ನಾವು, तू - ನೀನು, तुम - ನೀವು आप - ತಾವು

मैं गोपाल हूँ - ನಾನು ಗೋಪಾಲ ಇದ್ದೇನೆ., ನಾನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಇದ್ದೇನೆ., ನಾನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ನಾನು ಸರಳಾ ಇದ್ದೇನೆ., ನಾನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ ಇದ್ದೇನೆ., ನಾನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.

ನಾವು ಹುಡುಗರು ಇದ್ದೇವೆ., ನಾವು ಗೆಳೆಯರು ಇದ್ದೇವೆ., ನಾವು ಪಾಠ ಓದುತ್ತೇವೆ.

ನಾವು ಹುಡುಗಿಯರು ಇದ್ದೇವೆ., ನಾವು ಆಡುತ್ತೇವೆ., ನಾವು ಜೊತೆಯಾಗಿ ಇರುತ್ತೇವೆ.

ನೀನು ಮೋಹನ ಇದ್ದೀಯ., ನೀನು ಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತೀಯ., ನೀನು ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಇದ್ದೀಯ.

ನೀವು ರೈತರು ಇದ್ದೀರಿ., ನೀವು ನೇಗಿಲನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತೀರಿ., ನೀವು ಅನ್ನದಾತ ಇದ್ದೀರಿ.

ತಾವು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಇದ್ದೀರಿ., ತಾವು ಕವನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ., ತಾವು ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತೀರಿ.

1)

अ	ब	क
मैं लिखती हूँ।	तुम लिखती हो।	आप लिखती हैं।
मैं पढ़ती हूँ।	तुम पडती हो।	आप पढती हैं।
मैं खाता हूँ।	तुम खाते हो।	आप खाते हैं।
मैं जाता हूँ।	तुम जाते हो	आप जाते हैं।
मैं गाती हूँ।	तुम गाते हो।	आप गाते हैं।
मैं देखता हूँ।	तुम देखते हो।	आप देखते हैं।
मैं हँसती हूँ।	तुम हँसते हो।	आप हँसते हैं।

2)

क	तुम खेलते हो।	तुम खेलते हो।
ख	आप लिखते हैं।	आप लिखते हैं।
ग	तुम आते हो।	तुम आते हो।
घ	मैं चलता हूँ।	मैं चलती हूँ।
ङ	तुम जाते हो।	तुम जाते हो।

3)

क. मैं गोपाल हूँ। ख. मैं स्कूल जाता हूँ। ग. हम लडकियाँ हैं। घ. तू दूध पीता है।

ङ. तुम अन्नदाता हो। च. आप कविता सुनाते हैं।

अध्यापन संकेत: सर्वनाम का प्रयोग करते हुए कक्षा में छात्रों से वार्तालाप करवाएँ।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಸರ್ವನಾಮಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಾ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ವಾರ್ತಾಲಾಪ (ಚರ್ಚೆ) ಮಾಡಿಸಿರಿ.

पाठ – 9 - यह - ಇವನು / ಇವಳು / ಇದು, ये – ಇವರು / ಇವು , वह - ಅವನು / ಅವಳು / ಅದು, वे - ಅವರು / ಅವು

यह कलम है। -

ಇದು ಪೆನ್ನು ಇದೆ., ಇವು ಪೆನ್ನುಗಳು ಇವೆ. ; ಇದು ಪುಸ್ತಕ ಇದೆ., ಇವು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಇವೆ. ;

ಇದು ಕಿತ್ತಳೆ ಇದೆ., ಇವು ಕಿತ್ತಳೆಗಳು ಇವೆ.

वह तितली है।

ಅದು ಪಾತರಗಿತ್ತಿ (ಚಿಟ್ಟೆ) ಇದೆ., ಅವು ಪಾತರಗಿತ್ತಿಗಳು (ಚಿಟ್ಟೆಗಳು) ಇವೆ. ; ಅದು ಫಲ ಇದೆ.,

ಅವು ಫಲಗಳು ಇವೆ. ; ಅದು ಹೂ ಇದೆ., ಅವು ಹೂಗಳು ಇವೆ.

अभ्यास

1)

उदाहरण : बोलना - ನುಡಿಯುವುದು.	बोलता है। ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ.	बोलते हैं। ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.
सुनना - ಆಲಿಸುವುದು.	वह सुनता है। ಅವನು ಆಲಿಸುತ್ತಾನೆ.	वे सुनते हैं। ಅವರು ಆಲಿಸುತ್ತಾರೆ.
कहना - ಹೇಳುವುದು.	यह कहता है। ಅವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.	ये कहते हैं। ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
लिखना - ಬರೆಯುವುದು.	वह लिखता है। ಅವನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ.	वे लिखते हैं। ಅವರು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.
उठना - ಎದ್ದೇಳುವುದು.	यह उठता है। ಇವನು ಎದ್ದೇಳುತ್ತಾನೆ.	ये उठते हैं। ಇವರು ಎದ್ದೇಳುತ್ತಾರೆ.
जागना - ಎಚ್ಚರವಾಗುವುದು.	वह जागता है। ಅವನು ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.	वे जागते हैं। ಅವರು ಎಚ್ಚರವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
पढ़ना - ಓದುವುದು	यह पढ़ता है। ಇವನು ಓದುತ್ತಾನೆ.	ये पढ़ते हैं। ಇವರು ಓದುತ್ತಾರೆ.
तैरना - ಈಜುವುದು	वह तैरता है। ಅವನು ಈಜುತ್ತಾನೆ.	वे तैरते हैं। ಅವರು ಈಜುತ್ತಾರೆ.

अध्यापन संकेत: बच्चों को एकवचन और बहुवचन की जानकारी दें।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಏಕವಚನ ಮತ್ತು ಬಹುವಚನದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿರಿ.

पाठ - 10 - मेरा - ನನ್ನ ; हमारा - ನಮ್ಮ ; तेरा - ನಿನ್ನ ; तुम्हारा - ನಿಮ್ಮ

मेरा नाम सविता है।

ನನ್ನ ಹೆಸರು ಸವಿತಾ ಇದೆ. ಸತೀಶ ನನ್ನ ಅಣ್ಣ ನಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ನನ್ನ ಕೋಣೆ ಇದೆ.

ಇದು ನಮ್ಮ ಮನೆ ಇದೆ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಾಯಿ ಇದೆ. ನಾಯಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಇದು ನಿನ್ನ ಮೊಲ ಇದೆ. ನಿನ್ನ ಮೊಲ ಪ್ರೀತಿಯದ್ದಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮೊಲ ಗಜ್ಜರಿ ತಿನ್ನುತ್ತದೆ.

ಇದು ನಿಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಲಯ ಇದೆ. ನಿಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತಿರ ಇದೆ. ನಿಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಲಯ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಇದೆ.

अभ्यास

I. 1) मोहन मेरा भाई है। 2) हमारा घर बड़ा है। 3) तेरा नाम क्या है ? 4) तुम्हारा गाँव कहाँ है ?

II.1) सतीश - सविता का बड़ा भाई है। 2)कुत्ता - वफादार होता है। 3) खरगोश - प्यारा है।

4) विद्यालय - गाँव के पास है।

अध्यापन संकेत: बच्चों से " मेरा, हमारा, तेरा, तुम्हारा " शब्दों के प्रयोग करवाएँ।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಮಕ್ಕಳಿಂದ " ನನ್ನ, ನಮ್ಮ, ನಿನ್ನ, ನಿಮ್ಮ " ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿಸಿರಿ.

पाठ – 11 - इसका - ಇವನ/ಇವಳ/ಇದರ ; इनका - ಇವರ/ಇವುಗಳ ;

उसका - ಅವನ/ಅವಳ/ಅದರ ; उनका - ಅವರ/ಅವುಗಳ

यह घोड़ा है।

ಇದು ಕುದುರೆ ಇದೆ. ಇದರ ಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪು ಇದೆ. ಇದರ ಮುಖ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ.

ಸುರೇಶ ನಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆಯವರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಪರಿವಾರ ಚಿಕ್ಕದಿದೆ. ಇವರದ್ದು ಬಟ್ಟೆಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಇದೆ.

ನವೀನ ನನ್ನ ಸಹಪಾಠಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮನೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಇದೆ. ಅವನ ಸಹೋದರ ವಕೀಲನಿದ್ದಾನೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಯವರು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ಲಾಲ ಬಹಾದುರ್ ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಇದೆ.

ಅವರ ' ಜಯ ಜವಾನ ಜಯ ಕಿಸಾನ್' ಎಂಬ ಘೋಷಣೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾಗಿದೆ.

अभ्यास

1. क. हाथी एक जंगली जानवर है। इसका शरीर बड़ा है।

ख. मोहन कुमार डॉक्टर हैं। इनका अपना अस्पताल है।

ग. किशन एक किसान है। उसका खेत हरा - भरा है।

घ. सोहनलाल व्यापारी है। उनका हीरों का व्यापार है।

2. क) घोड़े का चेहरा - सुंदर है। ख) नवीन का भाई - वकील है।

ग) लालबहादुर शास्त्री जी - प्रधानमंत्री थे।

अध्यापन संकेत: अलग - अलग उदाहरण देकर " इसका, इनका, उसका, उनका " का अभ्यास करवाएँ।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಬೇರೆ - ಬೇರೆ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಟ್ಟು " ಇದರ/ಇವನ/ಇವಳ, ಇವರ/ಇವುಗಳ, ಅವನ/ಅವಳ /ಅದರ, ಅವರ/ಅವುಗಳ" ಇವುಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿರಿ.

पाठ - 12 - का, की, के

राजू शीला का भाई है।

ರಾಜೂ ಶೀಲಾಳ ಸಹೋದರ ಇದ್ದಾನೆ. ಶಫೀ ರಾಜೂನ ಗೆಳೆಯನಿದ್ದಾನೆ. ಸೈಯದ್ ಶಫೀಯ ಅಣ್ಣನಿದ್ದಾನೆ.

ಇವು ದೀಪಕರ ಎತ್ತುಗಳು ಇವೆ. ದೀಪಕರ ಎತ್ತುಗಳು ಗಾಡಿ ಎಳೆಯುತ್ತವೆ.

ದೀಪಕರ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಮಾವಿನ ಗಿಡಗಳು ಇವೆ.

ಇದು ಸೋನೂನ ಅಲಮಾರೀ ಇದೆ. ಅಲಮಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಇವೆ.

ಅಲಮಾರಿಯ ಬೀಗದಕೀಲಿ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಇದೆ.

अभ्यास

1. क) राजू शीला का भाई है। ख) यह सोनू की अलमारी है। ग) ये दीपक के बैल हैं।

घ) अलमारी की चाबी मेज पर है। ङ) सैयद शफी का बड़ा भाई है।

2. राजू का भाई।, राजू के बैल।, राजू की बहन।

अध्यापन संकेत: बच्चों को ' का, के, की' प्रयोग के अन्य उदाहरण देकर अभ्यास करवाएँ।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಾರಕ (ಅ) ಪ್ರಯೋಗದ ಬೇರೆ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿರಿ.

पाठ – 13 - आया – ಬಂತು (ಪುಲ್ಲಿಂಗ) /ಬಂದನು , आये – ಬಂದರು (ಪುಲ್ಲಿಂಗ) /ಬಂದವು ,

आयी –ಬಂತು (ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ)/ಬಂದಳು , आयीं - ಬಂದರು (ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ) ಬಂದವು.

माली बगीचे से आया।

ತೋಟಿಗ ತೋಟದಿಂದ ಬಂದನು. ; ಅವನು ಹೂವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು.

ತಾತನವರು ಬಜಾರದಿಂದ ಬಂದರು. ; ಬಿಸಿಯಾದ ಜಿಲೇಬಿ ತಂದರು.

ವನಿತಾ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಬಂದಳು. ; ಅವಳು ಪರೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಂದಳು.

ಪಕ್ಷಿಗಳು ಬಂದವು. ; ಪಕ್ಷಿಗಳು ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಬಂದವು.

अभ्यास

1. क. माली बगीचे से आया।, ख. दादाजी जलेबी लाये।, ग. वनिता पाठशाला से आयी।,

घ. चिड़िया आयी।, च. चिड़ियाँ आयीं।, छ. मामाजी गाँव से आये।

अध्यापन संकेत: **बच्चों को 'वचन' की जानकारी दिलाएँ।**

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 'ವಚನಗಳ' ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡಿಸಿರಿ.

पाठ – 14 - था - ಇದ್ದನು /ಇತ್ತು थे- ಇದ್ದರು /ಇದ್ದವು (ಪುಲ್ಲಿಂಗ)

थी - ಇದ್ದಳು थीं - ಇದ್ದರು / ಇದ್ದವು (ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ)

अमित एक सिपाही था।

ಅಮಿತ ಒಬ್ಬ ಸೈನಿಕನಿದ್ದ. ಅವನು ದೇಶದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ರಾಕೇಶ ಮತ್ತು ರಾಹಿಲ ಮಿತ್ರರಿದ್ದರು . ಅವರು ದಿನಾಲು ಸಾಯಂಕಾಲ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆರತಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಟಗಾರಳಾಗಿದ್ದಳು . ಅವಳು ಅಜ್ಜಿಯ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನವಳಾಗಿದ್ದಳು.

ರೂಪಾ ಮತ್ತು ಸಲಮಾ ಗೆಳತಿಯರಾಗಿದ್ದರು . ಅವರು ಜೋಕಾಲಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದರು.

अभ्यास

1. क. अमित देश की रक्षा करता था। ख. राकेश और राहिल मित्र थे।

ग. आरती अच्छी खिलाड़ी थी। घ. वे झूला झूलती थीं।

पाठ - 15 - ता- (पु), ते - बहुवचन, ती - (स्त्री)

रमेश गाता है।

ರಮೇಶ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಹಕ್ಕಿಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತವೆ. ಅವು ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡುತ್ತವೆ.

ಚಿಟ್ಟೆ (ಪಾತರಗಿತ್ತಿ) ಸುಂದರ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಹೂವುಗಳಿಂದ ಜೇನು (ಮಕರಂದ) ಹೀರುತ್ತದೆ.

अभ्यास

1. 1. बंदर केला खाता है। 2. सुमा दूध पीती है। 3. अध्यापक पाठ पढ़ाते हैं।

4. लडकियाँ मैदान में खेलतीं हैं।

अध्यापन संकेत: बच्चों को 'ता, ते, थी' के प्रयोग का अभ्यास करवाएँ।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 'ता, ते, ती' ಗಳ ಪ್ರಯೋಗದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿರಿ.

पाठ - 16 - रहा - (पु)ತ್ತಿದ್ದಾನೆ, रही - (स्त्री) ತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, रहे - (बहुवचन) ತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

बच्चा खा रहा है।

ಮಗು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ರೊಟ್ಟಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಕೋಗಿಲೆ ಹಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅದು ಮದುರವಾದ ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿದೆ.

ತಾತನವರು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಹಾಸನದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

अभ्यास

क. अनूप कपड़े बेच रहा है। ख. नीता गाड़ी चला रही है। ग. बच्चे आँगन में खेल रहे हैं।

पाठ – 17 - जायेगा - ಹೋಗುವನು, जायेंगे - ಹೋಗುವರು /ಹೋಗೋಣ,

जायेगी - ಹೋಗುವಳು, जायेंगी - ಹೋಗುವರು (स्त्री)

मनोहर दुकान जायेगा।

ಮನೋಹರ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗುವನು. ಅವನು ಪಡಿತರ ತರುವನು.

ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ನವರು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಅವರು ಆಟದ ಸಾಮಾನು ತರುವರು.

ಮಹಿಳೆಯರು ಜಾತ್ರೆ ನೋಡಲು ಹೋಗುವರು. ಅವರು ಸೀರೆಗಳನ್ನು ತರುವರು.

ಸರಳಾ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವಳು. ಅವಳು ಪುರಸ್ಕಾರ ಗೆದ್ದುಕೊಂಡು ಬರುವಳು.

अभ्यास

1. क. वह दुकान जायेगा। ख. वे खिलौने लायेंगे। ग. सरला स्कूल जायेगी। घ. महिलाएँ मेला देखने जायेंगी।

2. जाना - जायेगी - जायेगा, उठना - उठेगी - उठेगा, बैठना - बैठेगी - बैठेगा, पढना - पढेगी - पढेगा, खेलना - खेलेगी - खेलेगा।

अध्यापन संकेत: **कुछ अन्य उदाहरण देकर बच्चों से अभ्यास करवाएँ।**

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಕೆಲವು ಇತರೆ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿರಿ.

पाठ - 18 - चिड़िया - ಪಕ್ಷಿ

ಭಾವಾರ್ಥ

ಬಣ್ಣ - ಬಣ್ಣದ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿರುವ ಪಕ್ಷಿ ಬಂತು ನೋಡಿ

ಚೂಂ - ಚೂಂ ಎನ್ನುತ ಹಾರುತ್ತೆ, ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇಷ್ಟ ವಾಗುತ್ತೆ

ಪಕ್ಷಿಯು ಹಾಡನು ಹಾಡುತ್ತೆ, ಮುಂಜಾನೆ ನಮ್ಮನು ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತೆ

ಫುರ್ ಎಂದು ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತೆ

ಅಕಸ್ಮಾತ್ ನಾನು ಪಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಆಕಾಶದಲಿ ಹಾರುತ್ತಿದ್ದೆ

ಗಿಡದ ರೆಂಬೆಯಲಿ ಕುಳಿತು ಚೂಂ - ಚೂಂ ಹಾಡನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ

शब्दार्थ - ಶಬ್ದಾರ್ಥ

रंग-बिरंगे – ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ, चिड़िया – ಪಕ್ಷಿ , भाती - ಇಷ್ಟವಾಗುವದು,

सुबह - ಮುಂಜಾನೆ, आसमान - ಆಕಾಶ.

अभ्यास

1. क. चिड़िया गाना गाती है। ख. चिड़िया सबके मन को भाती है। ग. चिड़िया आसमान में उडती है।

2. क. चिड़िया रंग - बिरंगी पंखोंवाली है। ख. चिड़िया हमे सुबह जगाती है।

ग. यदि मैं चिड़िया होती तो शायद आसमान में उडती और पेड की डाल पर बैठकर चूँ- चूँ गाना गाती।

3. क. **सबके मन को भाती है**। ख. फुर्र से उड़ जाती है। ग. काश मैं चिड़िया होती तो आसमान में उडती।

4. 1. ಕಾಗೆ ಕಾವ್ - ಕಾವ್ ಅನ್ನುವುದು. **2.** ಗಿಳಿ ಟೇಂ - ಟೇಂ ಅನ್ನುವುದು. **3.** ಪಾರಿವಾಳ ಗುಟರಗೂಂ ಅನ್ನುವುದು.

4. ಹುಂಜ ಕುಕಡೂಂ - ಕೂಂ ಅನ್ನುವುದು. **5.** ಕೋಗಿಲೆ ಕೂಗುತ್ತದೆ.

5. ಕವಿತೆಯನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ.

अध्यापन संकेत: छात्रों को पक्षियों के मुखौटे पहनकर उनकी आवाज सुनाने के लिए कहें।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮುಖವಾಡ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗಲು ಹೇಳಿರಿ.

पाठ - 19 - हाथी मेरा साथी - ಆನೆ ನನ್ನ ಜೊತೆಗಾರ

ಪಾಠದ ಅನುವಾದ

ಒಂದು ಅಳಿಲು ಇತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಅದು ನೀರನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟಿತು. ಎಲ್ಲೂ ನೀರು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಒಂದು ಆನೆಯನ್ನು ನೋಡಿತು. ಅದು ಹೇಳಿತು "ಆನೆ ಅಣ್ಣಾ - ಆನೆ ಅಣ್ಣಾ, ನಾನು ಬಾಯಾರಿಕೆಯವನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಗಂಟಲು ಒಣಗುತ್ತಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಕುಡಿಸು.

ಆನೆ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಬಾವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಆನೆಗೆ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಹೊಳೆಯಿತು. ಅದು ತನ್ನ ಸೊಂಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ಕೊಂಡು ಅಳಿಲಿಗೆ ಕುಡಿಸಿತು. ಅಳಿಲಿನ ಬಾಯಾರಿಕೆ ಹೋಯಿತು. ಅದು ಬಹಳ ಖುಷಿ ಯಾಯಿತು ಮತ್ತು ಹೇಳಿತು " ಆನೆ, ಈಗಿನಿಂದಲೇ ನೀನು ನನ್ನ ಜೊತೆಗಾರ"

अभ्यास

1. क. गिलहरी पानी की खोज में निकली। ख. हाथी गिलहरी को कुएँ के पास ले गया।

ग. हाथी ने गिलहरी को पानी अपने सूँड से पिलाया।

घ. अंत में गिलहरी ने कहा " हाथी, अब से तू मेरा साथी।"

2. क. गलत, ख. सही, ग. सही, घ. गलत

3. 1) गाय 2) बंदर 3) मोर 4) भालू 5) शेर

4. 1) खरगोश 2) घोड़ा 3) बाघ 4) हिरन 5) बकरी

अध्यापन संकेत: बच्चों से कुछ अन्य जानवरों के चमक कार्ड बनवाएँ।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಕೆಲವು ಬೇರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಚಮಕ ಕಾರ್ಡ ತಯಾರಿಸಿರಿ.

पाठ – 20 – रेल का खेल – ರೈಲಿನ ಆಟ

ಭಾವಾರ್ಥ

ಬನ್ನಿ ಮಕ್ಕಳೆ ಆಡೋಣ ಆಟವ, ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಡೋಣ ರೈಲನು.

ಮೋಹನ ನೀನು ಇಂಜಿನ ಆಗು, ಸೀಟಿ ಕೊಟ್ಟು ರೈಲನು ನಡೆಸು.

ಶೀಲಾ ಗಾರ್ಡ್ ಆಗಿ ನೀನು ಹಿಂದೆ, ಕೆಂಪು - ಹಸಿರು ಬಾವುಟ ತೋರಿಸು.

ಚುಕು - ಚುಕು ಎನ್ನುತ ನಡೆಯುತ್ತೆ ರೈಲು, ಹೊಗೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸುತ ನಡೆಯುತ್ತೆ ರೈಲು.

अभ्यास

1. क. बच्चे सभी मिलकर रेल बनाई। ख. मोहन इंजन बनता है।

ग. शीला गार्ड बनकर लाल - हरी झंडा दिखलाती है। घ. रेल छुक - छुक करती जाती है।

2. आओ बच्चों खेलें खेल।

मिलकर सभी बनाएँ रेल।

मोहन तुम इंजन बन जाओ।

सीटी देकर रेल चलाओ।।

3. क. रेल ख.सीटी ग. झंडी घ. मोहन

4. क. बच्चों ने रेल बनायी। ख. लाल - हरी झंडी दिखलाओ।

ग. धुआँ उड़ाती जाती रेल। घ. रेल पटरी पर चलती है।

5. साइकिल, मोटरगाडि (कार), घोड़ा गाड़ी, हवाई जहाज, रेल

6. ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಚಿತ್ರ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿರಿ ಮತ್ತು ಬಣ್ಣ ತುಂಬಿರಿ.

अध्यापन संकेत: बच्चों में मिलजुलकर खेलने की भावना बढाएँ। विभिन्न वाहनों के बारे में बताएँ।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಆಡುವ ಭಾವನೆ ಬೆಳೆಸಿರಿ. ವಿವಿಧ ವಾಹನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ.

पाठ – 21 - चतुर बंदर - ಚತುರ ಕೋತಿ

ಪಾಠದ ಅನುವಾದ

ಒಂದು ಕೋತಿ ಮತ್ತು ಮೊಸಳೆಯರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಗೆಳೆತನವಿತ್ತು. ಮೊಸಳೆಯು ತನ್ನ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಕೋತಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಬದಲಿಗೆ ಕೋತಿಯೂ ಕೂಡ ಮೊಸಳೆಗೆ ಸಿಹಿ - ಸಿಹಿಯಾದ ನೀರಲಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಗಿಡದಿಂದ ಕಿತ್ತಿ ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಮೊಸಳೆಯು ಕೆಲವು ನೀರಲಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಅದು ಹೇಳಿತು " ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರ ದಿನಾಲೂ ಸಿಹಿಯಾದ ನೀರಲ ಹಣ್ಣು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ, ಹಾಗಾದರೆ ಅವನ ಹೃದಯ ಎಷ್ಟು ಸಿಹಿ ಆಗಿರಬಹುದು. ನಾನಾದರೆ ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ ". ಹೆಂಡತಿಯ ಹಠಕ್ಕಾಗಿ ಮೊಸಳೆಯು ಗಿಡದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕೋತಿಗೆ ಹೇಳಿತು. " ಇಂದು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಒಳ್ಳೆಯ ತರಹ - ತರಹದ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ ಹಾಗೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಕೋತಿಯು ಮೊಸಳೆಯ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಿತು. ಅರ್ಧ ನದಿ ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಮೊಸಳೆಯು ಕೋತಿಗೆ ಸತ್ಯಾಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿತು. ಕೋತಿಯು ಚತುರತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿತು ಮತ್ತು ಹೇಳಿತು." ಓ ಗೆಳೆಯ, ನನ್ನ ಹೃದಯ ಗಿಡದ ಪೊಟರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೊಸಳೆಯು ಕೋತಿಯನ್ನು ಗಿಡದ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿತು. ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ತಲುಪುತ್ತಲೇ ಕೋತಿ ಮೊಸಳೆಗೆ ಹೇಳಿತು -" ಓ ಮೂರ್ಖ ನಿನ್ನ ಗೆಳೆಯನನ್ನೇ ಸಾಯಿಸಲು ಹೊರಟಿದ್ದೆ. ಇಂದಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಗೆಳೆತನ ಮುರಿದು ಹೋಯಿತು". ಮೊಸಳೆಯು ತನ್ನ ಮುಖ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಹೋಯಿತು.

शब्दार्थ : जिद्द - ಹಠ, कलेजा - ಹೃದಯ, पकवान - ತರಹೇವಾರಿ ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರ, कोटर - ಗಿಡದ ಪೊದೆ,
भीतर - ಒಳಗೆ, मुँह लटकाना - ನಿರಾಸೆಯಾಗುವುದು.

अभ्यास

1. क. बंदर और मगर में गहरी दोस्ती थी। ख. नदी की सैर मगरमच्छ कराता था।

ग. बंदर मगरमच्छ को मीठे- मीठे जामून देता था।

घ. मगरमच्छ की पत्नी ने बंदर का कलेजा माँगा।

च. मगरमच्छ बंदर से बोला "आज मेरी पत्नी ने बढिया पकवान बनाए है और तुम्हें घर बुलाया है"।

छ. चतुर बंदर ने मगरमच्छ से कहा "अरे मित्र ¡ मेरा कलेजा तो पेड की कोटर में ही रखा है।"

2. क. मगरमच्छ नदी की सैर कराता था।   ख. बंदर मगरमच्छ को जामून देता था।

ग. बंदर रोज मीठे जामून खाता था।   घ. उसका कलेजा कितना मीठा होगा ?

च. आज से हमारी मित्रता टूट गयी।

3. मगरमच्छ, जामून, रोज, मित्र, पेड, कलेजा

4. शेर, राम, ठंडा, आलू, गेंद

5. गिलहरी, साँप, चींटी, चीता, लंगूर, बिल्ली

अध्यापन संकेत: बच्चों को नीतिपरक कहानियाँ पढने तथा कक्षा में सुनाने की प्रेरणा दें। पंचतंत्र की अन्य कहानियाँ सुनाएँ।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀತಿಯುತ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದಲು ಹಾಗೂ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿ ಪಂಚತಂತ್ರದ ಬೇರೆ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

पाठ – 22 - माँ का प्यार - ತಾಯಿಯ ಪ್ರೇಮ

ಕವಿತೆಯ ಭಾವಾರ್ಥ.

ಪಾಲನೆ ಮಾಡಿ ಪೋಷಿಸಿದ್ದು ನನ್ನ ಅಮ್ಮ , ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಕಾಪಾಡಿದಳು ನನ್ನ ಅಮ್ಮ , ಬೆರಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬರೆಯುವುದು ಕಲಿಸಿದಳು , ನೋವುಂಡು ಮೇಲೇಳುವುದು ಕಲಿಸಿದಳು, ತಾಯಿಯೇ ನನ್ನ ಮೊದಲ ಗುರು , ಮನೆಯೇ ಮೊದಲ ಪಾಠಶಾಲೆ , ಅಚ್ಚಳಿಯದೇ ಉಳಿದಿದೆ ತಾಯಿಯ ಮೂರ್ತಿ , ಹೇಗೆ ಮರೆಯಲಿ ತಾಯಿಯ ಮುಖವ , ತಾಯಿಯ ಮಮತೆಯ ತಾಯಿಯ ಪ್ರೇಮ ,ಆಕೆಯ ಪ್ರೇಮ ಸೀಮಾತೀತ

शब्दार्थ : पोसना - ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುವುದು, पग - पग पर - ಹೆಜ್ಜೆ - ಹೆಜ್ಜೆಗೆ, ठोकर खाना - ಮುಗ್ಗರಿಸು, गुरुकुल - ವಿದ್ಯಾಲಯ, मूरत - ಮೂರ್ತಿ, सूरत - ಮುಖ, आर न पार - ಸೀಮಾತೀತ.

अभ्यास

1. क. उंगली पकडकर लिखना और ठोकर खाकर उठना सिखाया।   ख. माँ ही पहला गुरु है।

ग. पहला गुरुकुल घर ही है।   घ. माँ की ममता और माँ का प्यार का कोई आर पार नहीं है।

2. क. संभाला, ख. मूरत, ग. ममता, घ. उसका।

3. उंगली, लिखना, सूरत, सिखाया, पहला, मूरत, ममता।

4. पर, प्यार, पार, ठोकर, घर

5. ಕವಿತೆಯನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ.

अध्यापन संकेत: माँ के प्रति बच्चों के कर्तव्य को समझाएँ।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ತಾಯಿಯ ಪ್ರತಿ ಮಕ್ಕಳ ಕರ್ತವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ.

पाठ- 23 - अक्षर ही अक्षर - ಅಕ್ಷರವೇ ಅಕ್ಷರ

ಪಾಠದ ಅನುವಾದ

ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಅಕ್ಷರ, ಸಮಾಚಾರ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಅಕ್ಷರ, ಸೂಚನಾ ಫಲಕದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಅಕ್ಷರ, ಅಕ್ಷರಗಳೇ ಅಕ್ಷರ !

ಅಕ್ಷರ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ' ಯಾವುದು ಸವೆಯುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಯಾವುದು ನಶಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ .' ಪರಸ್ಪರ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯಕ್ಕಾಗಿ ಭಾಷೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಾನವ ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದವು. ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾ ಅವನು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಿದನು ಇದರ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳು ಇವೆ. ಅವನು ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಓದುವುದು ಬರೆಯುವುದು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ ಮನುಷ್ಯನ ಉತ್ತಮ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಅಕ್ಷರಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಗತಿ ಯಾವತ್ತೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಷರವು ಶಬ್ದವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತವೆ, ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸಂಘ ಜೀವಿಯನ್ನಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಇವೇ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಸಂತತಿಯಿಂದ ಸಂತತಿಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಚಾರ- ಪ್ರಸಾರವಾಗುತ್ತಿದೆ .

अभ्यास

1. क. अक्षर शब्द का अर्थ है ' जो घट न सके या नष्ट न हो सके ।'

ख. परस्पर विचार - विनिमय के लिए भाषा की आवश्यकता है।

ग. प्रारंभ में चित्रों के माध्यम से मानव अपने विचार प्रकट करता था।

घ. मानव ने अक्षरों की सहायता से पढना - लिखना आरंभ किया।

च. अक्षर शब्द रचते हैं, अर्थ - बोध कराते हैं और मनुष्य को संघजीवी बनाते हैं। इन कारणों से अक्षरों का महत्व है।

छ. अक्षरों के द्वारा ज्ञान का प्रचार- प्रसार हो रहा है।

2. क. सूचना - फलक ख. चित्रों ग. भाषा घ. सोच ङ. अक्षरों

3. अ, इ, उ, ए, ओ, अं।

4. (ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಕೇಳಿ ಸ್ವತಃ ಬರೆಯಬೇಕು)

5.

स्वर	योगवाह	व्यंजन	संयुक्ताक्षर
अ आ इ ई उ ऊ ऋ ए ऐ ओ औ	अं अः	क ख ग घ ङ, च छ ज झ ञ, ट ठ ड ढ ण, त थ द ध न, प फ ब भ म, य र ल व श ष स ह	क्ष त्र ज्ञ श्र

6. (ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಅಭಿನಯ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.)

अध्यापन संकेत: प्रारंभ में चित्रों के माध्यम से मानव ने अपने विचार किस प्रकार प्रकट किये होंगे - इसके बारे में छात्रों से चर्चा करें और चार - पांच चित्र लिखवाएँ। उदा : सूर्योदय

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಾನವನು ತನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಪ್ರಕಟಮಾಡಿರಬಹುದು - ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು - ಐದು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆಸಿರಿ. ಉದಾ : ಸೂರ್ಯೋದಯ.

पाठ – 24 - गिनती (21 से 50 तक) ಎಣಿಕೆ (21 ರಿಂದ 50 ರ ವರೆಗೆ)

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಂಖ್ಯೆ	ಕನ್ನಡದ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ	ಹಿಂದಿ ಸಂಖ್ಯೆ	ಹಿಂದಿ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ	ಸಂಖ್ಯೆ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ
21	ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು	२१	इक्कीस	ಇಕ್ಕೀಸ್
22	ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು	२२	बाईस	ಬಾಯೀಸ್
23	ಇಪ್ಪತ್ಮೂರು	२३	तेईस	ತೇಯೀಸ್
24	ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕು	२४	चौबीस	ಚೌಬೀಸ್
25	ಇಪ್ಪತ್ತೈದು	२५	पच्चीस	ಪಚ್ಚೀಸ್
26	ಇಪ್ಪತ್ತಾರು	२६	छब्बीस	ಛಬ್ಬೀಸ್
27	ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು	२७	सत्ताईस	ಸತ್ತಾಈಸ್
28	ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು	२८	अट्ठाईस	ಅಟ್ಠಾಈಸ್
29	ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತು	२९	उनतीस	ಉನತೀಸ್
30	ಮೂವತ್ತು	३०	तीस	ತೀಸ್
31	ಮೂವತ್ತೊಂದು	३१	इकतीस	ಇಕತೀಸ್
32	ಮೂವತ್ತೆರಡು	३२	बत्तीस	ಬತ್ತೀಸ್
33	ಮೂವತ್ಮೂರು	३३	तैंतीस	ತೈಂತೀಸ್
34	ಮೂವತ್ನಾಲ್ಕು	३४	चौंतीस	ಚೌಂತೀಸ್
35	ಮೂವತ್ತೈದು	३५	पैंतीस	ಪೈಂತೀಸ್
36	ಮೂವತ್ತಾರು	३६	छत्तीस	ಛತ್ತೀಸ್
37	ಮೂವತ್ತೇಳು	३७	सैंतीस	ಸೈಂತೀಸ್
38	ಮೂವತ್ತೆಂಟು	३८	अड़तीस	ಅಡತೀಸ್

39	ಮೂವತ್ತೊಂಬತ್ತು	३९	उनतालीस	ಉನತಾಲೀಸ್
40	ನಲವತ್ತು	४०	चालीस	ಚಾಲೀಸ್
41	ನಲವತ್ತೊಂದು	४१	इकतालीस	ಇಕತಾಲೀಸ್
42	ನಲವತ್ತೆರಡು	४२	बयालीस	ಬಯಾಲೀಸ್
43	ನಲವತ್ತೂರು	४३	तैंतालीस	ತೈಂತಾಲೀಸ್
44	ನಲವತ್ನಾಲ್ಕು	४४	चवालीस	ಚವಾಲೀಸ್
45	ನಲವತ್ತೈದು	४५	पैंतालीस	ಪೈಂತಾಲೀಸ್
46	ನಲವತ್ತಾರು	४६	छियालीस	ಛಿಯಾಲೀಸ್
47	ನಲವತ್ತೇಳು	४७	सैंतालीस	ಸೈಂತಾಲೀಸ್
48	ನಲವತ್ತೆಂಟು	४८	अडतालीस	ಅಡತಾಲೀಸ್
49	ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತು	४९	उनचास	ಉನಚಾಸ್
50	ಐವತ್ತು	५०	पचास	ಪಚಾಸ್

अभ्यास

1.

इक्कीस	21	२१
सत्ताईस	27	२७
तीस	30	३०
अड़तीस	38	३८

2.

24	२४	चौबीस
35	३५	पैंतीस
46	४६	छियालीस
49	४९	उनचास

3.

25	२५	पच्चीस
29	२९	उनतीस
37	३७	सैंतीस
41	४१	इकतालीस

44	४४	चवालीस

4.

21	२१	इक्कीस
33	३३	तैंतीस
44	४४	चवालीस
27	२७	सत्ताईस
47	४७	सैंतालीस
41	४९	इकतालीस
29	२९	उनतीस
39	३९	उनतालीस
35	३५	पैंतीस
23	२३	तेईस
31	३१	इकतीस
40	४०	चालीस
25	२५	पच्चीस
36	३६	छत्तीस
42	४२	बयालीस
26	२६	छब्बीस
30	३०	तीस
38	३८	अड़तीस
46	४६	छियालीस
34	३४	चौंतीस
24	२४	चौबीस
43	४३	तैंतालीस
37	३७	सैंतीस
32	३२	बत्तीस
45	४५	पैंतालीस
50	५०	पचास

28	२८	अट्ठाईस
41	४१	इकतालीस
48	४८	अडतालीस
22	२२	बाईस

अध्यापन संकेत:बच्चों को 21से 50 तक उल्टी तथा सीधी गिनती करने तथा लिखने का अभ्यास करवाएँ।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ :ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 21 ರಿಂದ 50ರ ವರೆಗೆ ಉಲ್ಟಾ ಮತ್ತು ಸೀದಾ ಎಣಿಕೆ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿರಿ.

पाठ– 25 - वनमहोत्सव – ವನಮಹೋತ್ಸವ

अभ्यास

1. क. **स्कूल में वनमहोत्सव उत्सव मनाया जा रहा था?** ख. 5 जून को।

ग. ' हम उनके चारों तरफ तारों की बाड लगायेंगी ' इस तरह लता और गीता ने कहा।

घ. पर्यावरण के प्रति जागृति लाने के लिए यह दिवस मनाया जाता है।

ङ. सबसे पहले मुख्याध्यापक जी से पेड़ लगवाया गया।

च. पेडों से वर्षा होती है। शुद्ध हवा मिलती है। पेड़ों से छाया मिलती है।

छ. राजीव ने गुरूजी, मै हर साल अपना जन्म दिन एक पेड़ लगाकर मनाऊँगा।

2. क. ✓ ख. × ग. ✓ घ. ✓

3. आम (ಮಾವಿನಮರ) बरगद(ಆಲದಮರ) नारियल (ಟೆಂಗಿನಮರ) नीम (ಬೇವಿನಮರ)

4. ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸುಂದರ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

अध्यापन संकेत: बच्चों को वनमहोत्सव, वृक्षों की रक्षा तथा वृक्ष लगाने की जानकारी दें। यह भी बताएँ कि वृक्ष न काटें।

ಕಲಿಕೆಯ ಸಂಕೇತ : ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವನಮಹೋತ್ಸವ, ಗಿಡಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಡುವ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿ. ಇದನ್ನೂ ಕೂಡ ತಿಳಿಸಿರಿ ಏನೆಂದರೆ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಡಿಯಬೇಡಿ.

-o-